

Список використаних джерел

1. Концепція "Нова українська школа". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Плохій З. П. Виховання екологічної культури дошкільників: [метод. посіб.] / З. П. Плохій. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2002. – 173 с.
3. Шеремета Т. Підвищуємо якість уроку через упровадження інноваційних технологій / Тетяна Шеремета, Надія Гончарук // Дивослово. – 2012. – № 8. – С. 22-23.

Шевченко С.М., кандидат педагогічних наук, ст. науковий співробітник, ст. науковий співробітник відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ПОЧАТКОВА ОСВІТА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

За роки незалежності України існували середні заклади для спеціальної освіти. Зміст, специфіка, форми й методи спеціальної педагогічної освіти для дітей з особливими потребами визначалися не лише законодавством України, але й рівнем кваліфікації працівників спеціальної школи й потребами відповідного освітнього забезпечення.

Головними завданнями роботи спеціальної школи було забезпечення дітей з особливими потребами навчальними й матеріальними засобами. З-поміж навчальних важливу роль мали новітні освітні ресурси: підручники, програми, нові навчальні плани, методичні рекомендації щодо їх розвитку. Нині робота з дітьми з особливими потребами є одним із важливих і пріоритетних напрямів спеціальної педагогіки. Суспільство адаптує діючі стандарти до потреб таких дітей. На сьогодні вони не почувають себе дієздатними в навчанні та житті.

Підґрунтям правових основ формування державної політики прав дітей із особливими потребами, став принцип рівності соціальних, культурних прав і свобод усіх громадян. Про це йшлося в Декларації прав національностей України (1991), Законах України «Про освіту» (2017), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (2004), «Саламанській Декларації про принципи, політику і практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами» і програм «Рамки дій за освітою осіб з особливими потребами» (1994), Конституції України (1996) та ін.

Аналіз останніх досліджень показав, що питання теорії та історії організації спеціального навчання і виховання дітей з особливими потребами розглядали В. Бондар, В. Засенко, Є. Синьов, В. Шевченко, М. Ярмаченко та ін.

В Україні для координації дій, пов'язаних із виконанням міжнародних документів про освіту людей з особливими потребами, діє низка законодавчих актів, згідно з якими спеціальна освіта залишається поширеною формою навчання дітей і молоді з особливими потребами й набуває подальшого розвитку і вдосконалення щодо освітніх ресурсів. Так, у пояснювальній записці «Про типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 2001/2002-2004/2005 н.р.» про загальні засади розповідається про перехідні типові навчальні плани які враховують основні вимоги законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. і передбачали поступовий перехід, починаючи з 2001/2002 н.р., на нову структуру й оновлений зміст загальної середньої освіти.

Навчальні плани досліджуваного періоду зберігали наступність традицій вітчизняної школи. Перехідні типові навчальні плани були зорієнтовані на роботу

загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів за 5-денним навчальним тижнем, але міг запроваджуватись 6-денний робочий тиждень в інтернатних закладах. Навчальні плани початкової школи на 2002/2003 і наступні навчальні роки склалися на основі Типового навчального плану, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28.02.2001 р.

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» і постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання» з 2001/2002 н.р. вводилася нова сітка годин і нові навчальні програми у перших класах 4-річної початкової школи, припинявся набір учнів до 1-х класів 3-річної початкової школи. Інші класи початкової школи послідовно переходили на нові навчальні плани і програми в наступні три роки. Основна і старша школи в перехідний період і далі працювали за 11-річною структурою, але за оновленими навчальними програмами. Особливістю шкіл для дітей з особливими потребами було те, що вони навчалися за програмою Нової Української школи. Загальноосвітні навчальні заклади на основі типових навчальних планів складали робочі навчальні плани на кожен навчальний рік, які затверджував відповідний орган управління освітою. Перехідні типові навчальні плани охоплювали інваріантну частину, сформовану на державному рівні, спільну для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну частину, у якій передбачено додаткові години на предмети інваріантної частини, предмети та курси за вибором, факультативні, індивідуальні та групові заняття. Зміст варіативної складової конкретизував самостійно навчальний заклад з урахуванням особливостей регіону та індивідуальних освітніх потреб учнів. Також повноцінність загальної середньої освіти забезпечувався реалізацією як інваріантної, так і варіативної частин навчального плану [2, с. 3-4].

Навчальний рік починався 1 вересня святом - День знань і закінчувався, проведення навчальної практики, підсумкового оцінювання і державної підсумкової атестації навчальних досягнень учнів, в 1-4 кл. - 31 травня. Для учнів початкових класів з 27 до 31 травня організовувалися навчальні екскурсії на природу, на виробництво, заняття на навчально-дослідних ділянках, суспільно корисна праця (тривалістю не більш як три години на день).

Серед порядку вивчення окремих предметів у спеціальних школах для цих дітей за вибором навчального закладу у початкових класах за наявності методичного забезпечення вивчалися такі інтегровані курси як: «Я і Україна» або «Довкілля», «Ознайомлення з навколишнім» (1-2 кл.) та «Природознавство» (3-4 кл.). Особлива увага приділялася вивченню учнями української мови, вітчизняної історії та культури.

Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, класи могли ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, а також при вивченні інших предметів за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів. У процесі дослідження встановлено, що спеціальні заклади освіти почали забезпечуватися новою навчальною літературою з початку незалежності України. Доведено, що в спеціальних школах відбувалося комплексне піклування про дітей з особливими потребами.

Список використаних джерел

1. Інформаційний збірник міністерства освіти України, (2000). Офіційне видання: Міністерство освіти України. (14).
2. Про затвердження «Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей із вадами фізичного або розумового розвитку», 13.05.1993 р. (1993). (136). [Електронний ресурс]. Доступно:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93#Text>. [Дата звернення: 16 Жовтня, 2020].

3. Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами. Прийнята Всесвітньою конференцією щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами: доступ і якість. Саламанка, Іспанія, (7-10 червня 1994). (1994). [Електронний ресурс]. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text. [Дата звернення: 16 Жовтня, 2020].

Шевчук М.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ТРУДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Трудова діяльність є провідною діяльністю людини і виступає головною сферою її життєдіяльності, самовираження, самоствердження. Вона має творчий перетворювальний характер, збуджується біологічними та соціальними потребами людини, впливає не тільки на об'єкт праці але й на суб'єкта діяльності.

Трудова діяльність є джерелом і важливою передумовою фізичного та психічного розвитку особистості молодшого школяра. У трудовій діяльності не тільки відбувається розкриття та реалізація творчого потенціалу особистості, як єднання біологічного, психофізичного та соціального компонентів, але й проходить його динамічний розвиток, що стає запорукою майбутнього інноваційного суспільного та особистісного руху.

Молодші школярі не тільки пізнають навколишній світ, а й змінюють його, тобто виступають у ролі діяча, творця, працівника. Разом з тим, зміни зовнішньої природи призводять до змін власної природи особистості. Отже, трудова діяльність учнів початкової школи відіграє вирішальну роль у формуванні їх психіки, за допомогою якої вони орієнтуються в умовах праці, формують мету, контролюють хід трудової діяльності. Саме у праці розкриваються і формуються психічні процеси і психічні якості: розум, воля, почуття, увага пам'ять, здібності, риси характеру тощо.

У такому разі трудова діяльність як вид перетворювальної діяльності, виступає засобом розкриття та розвитку творчого потенціалу молодших школярів.

У психолого-педагогічній літературі зазначається, що у школярів даної вікової категорії відбувається інтенсивне формування основних компонентів пізнавальної діяльності. Оскільки навчальна діяльність стає провідною на даному етапі життя дитини, відбувається активне розширення кругозору молодших школярів, збільшується термінологічна база, засвоюються нові знання з різних сфер життєдіяльності людини. Відповідно змінюється коло та рівень інтелектуально-особистісних потреб учнів початкових класів загальноосвітньої школи. Це створює міцну основу процесу розвитку творчого потенціалу молодших школярів, оскільки знання виступають запорукою творчості у різних видах діяльності (і трудової у тому числі) [1].

Знання, які стосуються сфери трудової діяльності, сприяють розумінню важливої ролі праці у благополуччі людини, інформація щодо матеріалів, інструментів, технік та технологій спонукає учнів молодшого шкільного віку до експериментувань та варіативності їх використання та застосування.